

Tisztelt Vendégeink, Akadémikustársaim, Hölgyeim és Uraim!

A hazai tudós társaság eszméje már a 18. századtól jelen volt a magyar szellemi életben, de fordulat csak az 1825-ös pozsonyi országgyűlésen következett be, amikor Felsőbüki Nagy Pál magával ragadó beszéde után a fiatal huszárcapitány, Széchenyi István gróf szót kért, és a következőket mondta:

„Nekem itt szavam nincs, az országnak nagyja nem vagyok, de birtokos vagyok, és ha feláll oly intézet, mely a magyar nyelvet kifejtse, mely avval segítse elő honosainknak magyar neveltetését, jószágomnak egy évi jövedelmét feláldozom reá...”

Széchenyi példáját még számosan követték, többek között Vay Ábrahám, Andrássy György gróf, Károlyi György gróf, Batthyány Fülöp herceg és József nádor. A legbőkezűbb adományozó a görögből magyarrá lett Sina Simon volt 80 000 forinttal. A magánadományokból 250 ezer ezüst forint gyűlt össze az időközben törvénybe iktatott Magyar Tudós Társaság megalapítására, amelyet 1845 óta neveznek hivatalosan Magyar Tudományos Akadémiának.

Ezzel a tettükkel Széchenyi és társai egycsapásra közüggyé, és a Magyar Tudományos Akadémia feladatává tették a magyar nyelv, kultúra, tudomány és technológia fejlesztését.

De nem csupán ennyit tettek. A reformkori magyar politikai elit ugyanis felismerte, hogy nemzetpolitikai programját csak akkor tudja megvalósítani, ha a kultúra és a tudomány kiválóságait maga mellé emeli a nemzet elitjébe.

A reformkor nagyjai, élükön Széchenyivel még itt sem álltak meg. Az ő nemzedékük tett a legtöbbet a hazai polgárság, s általuk az ipar,

kereskedelem, szállítás, építés, városfejlesztés, környezetszabályozás hazai megerősödéséért. E réteg legtehetségesebbjei tulajdonosokként, gazdálkodókként, kereskedőkként vagyont és befolyást szereztek. Ez gyorsan elvezetett oda, hogy arisztokratáink, művészeink és tudósaink mellett polgárságunk élvonala is a nemzeti elit meghatározó tagjává vált. Ők együtt vészték át a szabadságharc utáni nehéz éveket, együtt érték el a kiegyezést, és együtt indították el Magyarországot azon a fejlődési pályán, ami máig meghatározza fizikai, politikai, szellemi arculatát és lelkületét.

Ez a kapcsolat a mind polgárosultabb politikai, gazdasági, kulturális és tudományos elit tagjai között éppen a Magyar Tudományos Akadémia esetében volt oly szoros, hogy az akár szövetségnek is mondható. Ez az erős kötelék a történelmi tragédiák és az erőszakos politikai rezsimek ellenére sem lazult fel. S hogy ez mennyire igaz, azt éppen ennek a gyönyörű székháznak és káprázatos dísztermének példája igazolja.

A Székház megépítését annak idején egy Szabolcsból induló, országossá duzzadó gyűjtés tette lehetővé, **minden állami támogatás nélkül**. A nemzeti reformpolitikus elnök Dessewffy Emil, a költőfejedelem főtitkár Arany János, a német tervező August Stüler, az építőművész Ybl Miklós és a festőművész Lotz Károly álmodták meg, és formálták valósággá a ma már emblematikussá vált épületet, a nemzettudat és a világörökség alkotórészét, a nemzet és a tudomány szövetségének szimbólumát.

Szinte kísértetiesen hasonló társulás jött létre 160 évvel később: az Akadémia elnöke és főtitkára, tudós szakértők, tervezők, restaurátorok, hatékony szervezők és sikeres magyar vállalkozók között.

Az, hogy a Köztársasági elnök által is megtisztelt jubileumi közgyűlésünket ebben az újjászületett Díszteremben tarthattuk meg, s most Önöket is itt láthatjuk vendégül, jelentős részben a Fejér BÁL vezette, ZÁÉV-vel megerősített kivitelezői konzorcium munkáját dicséri.

Ez az ugyancsak egyetlen fillér állami támogatást sem felemésztő, saját akadémiai forrásból, az eredeti költségkeretek között maradón megvalósuló beruházás kiváló példája annak, hogy milyen nagy dolgokra képes korunk magyar gazdasági, kulturális és tudományos elitje, ha szövetségre lép.

Bibó Istvántól tudjuk, hogy az elit feladata az irányítás mellett az értékközvetítés és a kultúrateremtés. Az elit politikai és gazdasági része rendelkezik a szabályozás jogával és az anyagi erőforrásokkal. Az Akadémiában összpontosuló tudományos elit fő küldetése, hogy a kutatások eredményezte tudást és technológiát a magyar társadalom, a vállalkozások, a gazdaság, az állam, végső soron az egész nemzet szolgálatába állítsa. Célunk a tudománybarát, a tudomány művelését támogató, az új ismereteket, eszközöket, technológiákat a maga javára leleményesen alkalmazó társadalom kialakítása. Ehhez az Akadémiának jogosítványokra és forrásokra van szüksége, ezek nélkül mindez csak álom marad.

Ugyancsak Bibótól tudjuk, hogy *„az igazi elit (...) mindazt, amit csinál, társas érzékkel, vagyis a társas élet feltételei s a közösség érdekei iránti érzékkel csinálja”*. A tömegek ezt tapasztalva ajándékozzák meg az elitet bizalmukkal és fogadják el elsőbbségét. Mi lenne ma fontosabb a közösségnek, mint hogy olyan szemlélet és kultúra hassa át, ami a magyar polgárok, családok, végső soron a nemzet szolgálatába állít minden eszközt, amit a jog, emberi és anyagi erőforrásaink, művészetünk, tudományunk és technológiánk a kezünkbe ad.

E kultúra fontos eleme a kapcsolatba lépés, a kölcsönös tiszteletadás, a feltáró és megismerő párbeszéd. Szoros együttműködést kell kialakítani az együttes érték- és lehetőség-teremtésre, alkotásra és élményadásra, hogy ezen keresztül szolgálhassuk a társadalmat, megőrizhessük bizalmát, és elnyerhessük elismerését. Az elit feladata a minta-adás is. Jó volna a követendő példaadásban is együtt lépnünk Széchenyi nemzedékének nyomába.

A mai estével egy távlatokat nyitó kapcsolatot szeretnénk elindítani. Ennek során igyekszünk megismertetni Önökkel az Akadémiát és a magyar tudományos közösséget, azokat a tevékenységeit, amelyeket a felfedezések születése, a nemzeti önazonosság és értékek megmentése, a tehetségek kibontakoztatása, az eredmények elérhetővé tétele, a tudományos felismerések hasznosítása, és mindenek előtt a társadalom, a gazdaság, a vállalkozások és az állam tudományos támogatása érdekében végez.

Abban bízunk, hogy mindezt megismerve találnak olyan jó ügyeket, célokat, programokat, amelyeket támogatásra érdemesnek találnak, s amihez az anyagi forrásaik mellett, mecénásokként, a nevüket is szívesen adják. Mi felkészültünk arra, hogy támogatásuk felhasználása során biztosítsuk a célhoz kötöttséget, az átláthatóságot, az ellenőrizhetőséget, a nyilvánosságot és a presztízs-nyereséget, amire jogosan igényt tartanak.

Felelős döntés adni, támogatni, de a támogatást elfogadni is. Kellően tájékozottnak, alkalmasnak és felkészültnek kell lenni rá. Mi nem kampányban, egyszeri gesztusokban, hanem nagyívű, hosszú távú, kölcsönös előnyöket biztosító, tervezhető stratégiai együttműködésben gondolkodunk, és erre szeretnénk megnyerni Önöket.

Végezetül hadd emlékeztessenem Önöket arra, hogy az Akadémia mindenkori támogatói között kiemelt szerepet játszottak a hölgyek, Széchenyi szavaival „Honunk szebb lelkű asszonyi”. Arisztokrataként, hitvesként vagy maguk is sikeres vállalkozókként nem egyszer kezdeményeztek olyan gyűjtéseket, amelyeknek az Akadémia volt a kedvezményezettje. A nekik szóló korabeli buzdítással zárom szavaimat: *„Öleljék keblökre a hazát, tartsák egészen önökéinek nyelvünket és nemzetünket, hogy az is egészen magáéinak vallhassa önöket.”*

Köszönöm, hogy meghallgattak!